

VÁCLAV CHOCHOLA / 40. LÉTA

VÁCLAV CHOCHOLA / 40. LÉTA

František Tichý — Podoba Václava Chocholý z roku 1949, olej na dřevě, dokončeno 1950

Před 90 lety se narodil v pražské Libni Václav Chochola (1923–2005). Ve svých šestnácti letech (1939) založil svůj fotografický archiv s doprovodným protokolem. Zápisy obsahující fotografovaná témata a data tak dnes dokážou identifikovat desetitisíce negativů. Jako chlapec začínající fotografovat nemohl předvídat, jaký objem fotomateriálu v budoucnu nashromáždí. Vybral si docela vydatnou kancelářskou knihu se 150 stránkami a nakonec podobných knih popsal údaji o fotografování za svůj život několik. Archivaci přikládal význam nejen z hlediska své tvorby, ale také tvorby fotografů — generačních vrstevníků. Díky tomu se podařilo dochovat část tvorby K. Ludwiga, K. Hájka, Z. Tmeje, S. Sovy, E. Fafka a dalších. Snaha Chocholových potomků zmapovat tento mnohvrstevnatý archiv vedla k postupné digitalizaci fotografií, negativů, dokumentů, tiskovin a poznámek a založení webové stránky www.vaclavchochola.cz.

Aby se kruh uzavřel, digitální podobu archivu dostupnou na virtuální síti vkládáme zpět do tiskové podoby katalogů, pracovně nazvaných MANUAL. Tyto MANUALY poslouží jako průvodce a mapa vrstvami nashromážděného archivu a díla, ale i celého Chocholova života, a to jak pro náš samotný archiv, tak pro další milovníky fotografie a života minulého století. První desetiletí Chocholovy tvorby (1940–1949) je naplněno zážitky prosycenými všemi tématy, která následně rozpracovával po celý svůj život. Období protektorátu a 40. let tak předznamenalo celou jeho tvorbu a jeho autorské směřování.

Sonda do fotografického archivu v jeho časovém úseku limitovaném lety 1940–1949 je objevená v jednoduchosti výběru. Snahu rozšiřovat stávající výběr o zcela nové, dosud neprozkoumané snímky z negativního archivu musíme zatím opustit. Zpracovávaných fotografických témat je tolik, že se zatím soustřeďujeme na intuici a dobové výběry autora samotného. Hlavním záměrem je evidovat a utřídit témata, najít klíč ke zjednodušení jejich rozmanitosti, který pak bude sloužit jako základ k dalšímu bádání.

Tento katalog je věnován právě této první části tvůrčího startu Chocholova díla. Předznamenává budoucí řadu publikací MANUAL, které postupně zpřístupní dílo prolínající se všemi vrstvami fotografického archivu Václava Chocholy. Těmi jsou zejména fotografie v časové ose 1940–2005, ale i samostatně zpracovaná témata (Sport, Divadlo, Ateliér a ateliéry, Město, Akty, Koně, Hudba, Osobnosti, Vietnam, Francie a Paříž ad.).

Archiv B&M Chochola, 2012

*Blanka a Marek Chochola,
dcera a vnuk naplňující Chocholovy původní vize a představy*

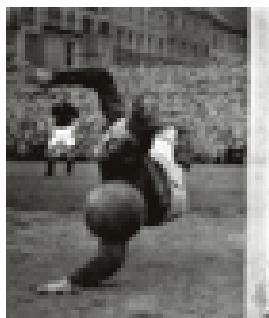
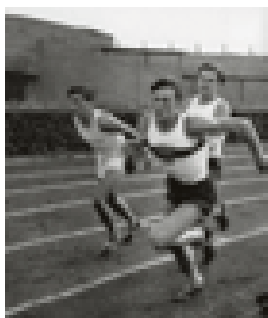
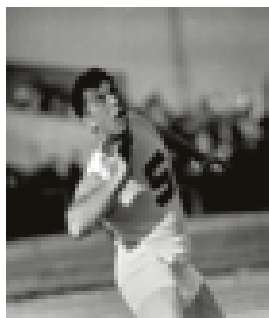
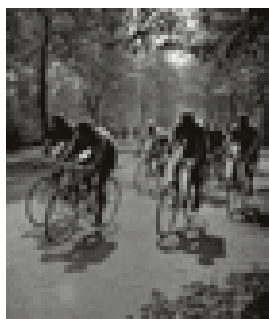
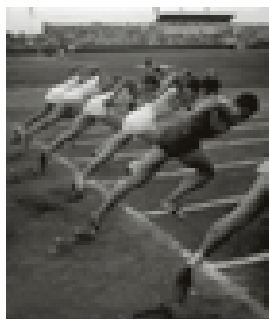
PROTEKTORÁT

1

SPORT

3	4	5
6	7	8
9	10	11

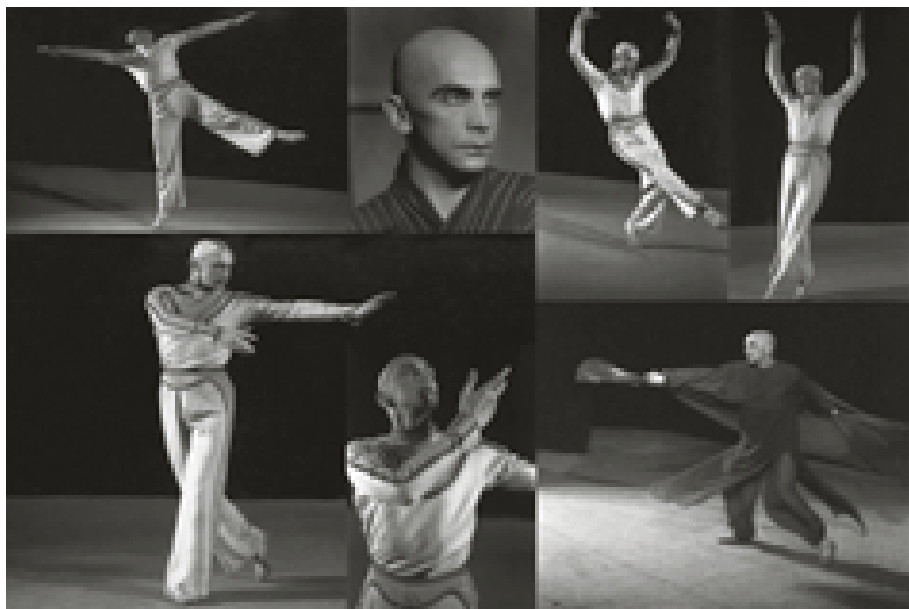
NÁRODNÍ DIVADLO

13

OSOBNOSTI

15

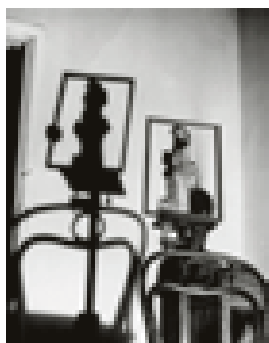
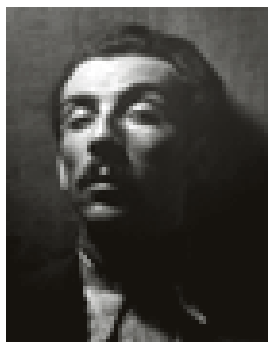
DIVADLO VĚTRNÍK

17

ATELIÉR SOUKENICKÁ 25

19	20	21
22	23	

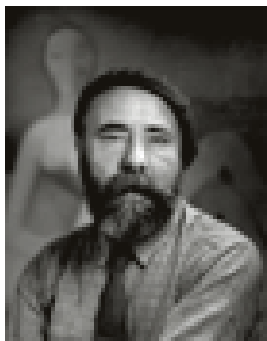
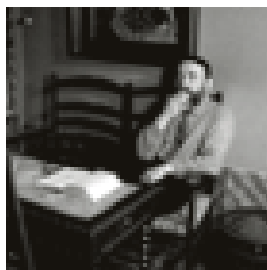
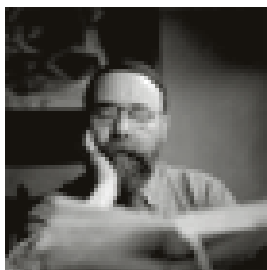
PROTEKTORÁT

27

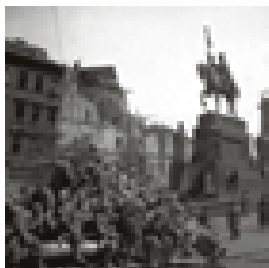
JAN ZRZAVÝ

29	30	31
32	33	34

PRAHA 1945

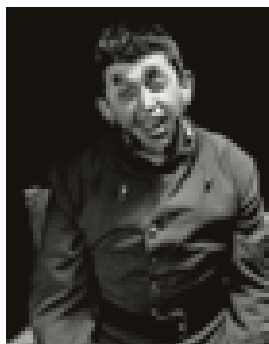
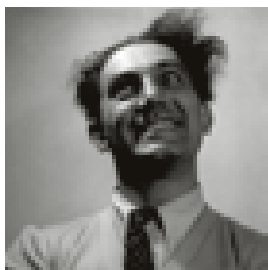
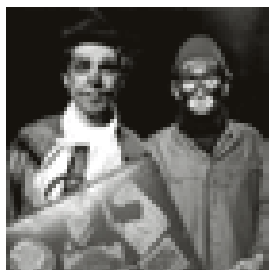
36	37	38
39	40	41

GROTESKA

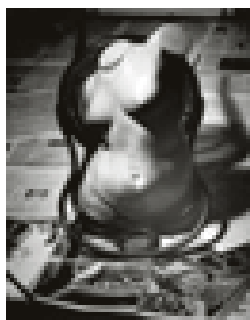
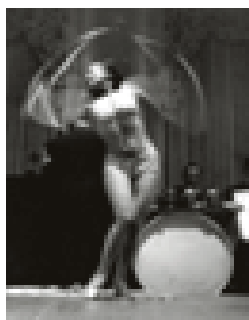
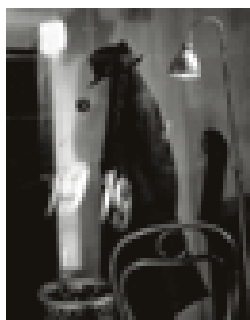
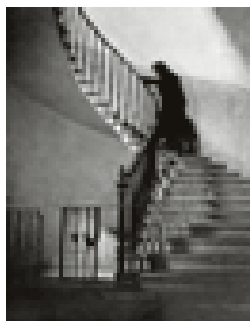
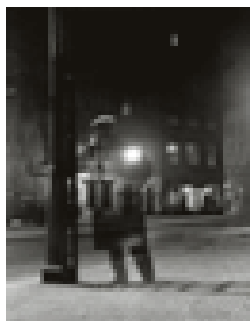

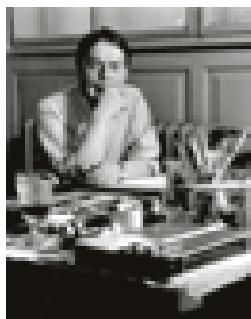
40. LÉTA

57	58	59
60	61	62
63	64	65

FRANTIŠEK TICHÝ

67	68	69
70	71	72

VÁCLAV CHOCHOLA / BIOGRAFIE 40. LÉTA

1939

Aktivně sportuje a začíná publikovat ve sportovních zpravodajských denících pod značkou „-la“. Texty postupně doplňuje svými fotografiemi z atletiky. Fotografuje aparátem Voigtlander 6×9 cm. Začíná archiovat své snímky zapisováním do časového popisného protokolu.

1940

2. 8. si pořizuje aparát Zeiss Ikon 6×6 cm, fotografie zpracovává v Klubu přátel amatérské fotografie.

1941

Opouští studia na reálce a vstupuje do fotografického učení fotoateliéru Otto Erban v Praze na Letné, současně navštěvuje fotografickou třídu Grafické školy v Praze na Smíchově, fotografie sportu a divadla publikuje v denním tisku.

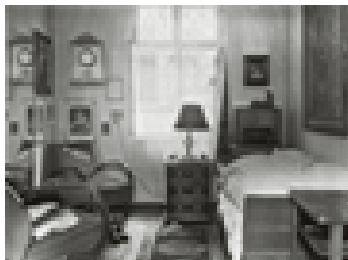
1942

Seznamuje se a začíná spolupracovat s fotografy Karlem Ludwigem a Zdenkem Tmejem.

1943

První ateliér v centru Prahy, Soukenická 25. Externí fotograf Národního divadla, Divadla na Vinohradech, Uranie, Prozatímního a Intimního divadla, Větrníku a dalších i mimopražských divadelních scén. Člen Klubu umělců Mánes.

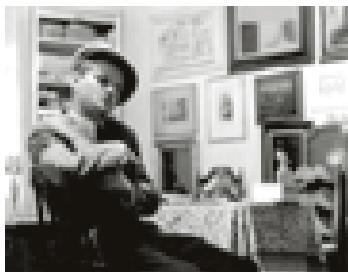
1944

Ve volné tvorbě je inspirován atmosférou velkoměsta, přátelskými a uměleckými kontakty s osobnostmi doby. Poprvé portrétuje Jana Zrzavého. Svými fotografiemi volně navazuje na program umělecké Skupiny 42 a její civilní poetiku všedního dne. Stává se sběratelem uměleckých děl.

1945

Fotografuje Pražské povstání a konec války. Pokračuje s fotografováním poválečných divadelních premiér, obnovené scény divadla V+W, spolupracuje s nahrávacím studiem Supraphon (dříve Ultraphon). Získává výuční „tovaryšský list“, a zakončuje tak své působení v ateliéru na Letné. Začíná fotografovat s Leicou, Primaflexem a Contaxem.

1946–48

Fotografuje první ročníky pražského jara, ve sportu snad všechny disciplíny od atletiky, automobilových, cyklistických i motocyklových závodů, pravidelně každoroční chodecké závody Praha–Poděbrady, šerm, a další, současně se věnuje fotografování divadelních scén.

1949

Přijat za člena Svazu československých výtvarných umělců (další členové: K. Ludwig, J. Sudek, J. Lukas, K. Plicka, J. Prošek, J. Brok, J. Ehm, T. Honty, J. Jeníček Z. Tmej). Seznamuje se s malířem Františkem Tichým a poprvé ho portrétuje.

NÁZVY K REPRODUKČÍM

1	Protektorát, 1941	39	Pod sochou sv. Václava,
2	Kaštanář, 1940		Praha 9. 5. 1945
3	Start na 100 m, 1947	40	Vyvěšování vlajek, Spálená ulice,
4	Skok vysoký, 1942		Praha 5. 5. 1945
5	Rekord 415 cm, 1942	41	Přesuny vojsk k obraně
6	Cyklisté ve Stromovce, 1943		Prahy, Hybernská ulice, 9. 5. 1945
7	Diváci na Spartě, 1944	42	Repatrianti, 1945
8	Atlet, 1941	43	Emil Zátopek, Strahov, 1949
9	Koulař, 1944	44	Závodník Vitvar na Jawě, 1946
10	Štafety, Strahov, 1944	45	Klauni, pásmo Lesňáček, 1944
11	Brankář, 1944	46	Fotograf Viktor Radnický, 1948
12	Rychlobruslař, 1947	47	Ferenc Futurista a Eman Fiala
13	Václav Talich vychází z Národního		v Lucerně, 1942
	divadla, 1947	48	Vlastimil Brodský, divadlo Větrník, 1945
14	Hlediště Národního divadla, 1944	49	Jan Werich a Jiří Voskovec ve hře
15	Harald Kreutzberg v šatně Stavovského		Pěst na oko, 1947
	divadla, 1944	50	Oscar Domingues v Praze, 1946
16	Harald Kreutzberg, výrazový tanečník,	51	Miroslav Horníček jako poručík Dub,
	Praha, 1944		divadlo Větrník, 1945
17	Herci Divadla pro 99, Větrník, Praha	52	Kukátko v oponě, Národní divadlo, 1947
	Mozarteum, 1944	53	Jan Werich v zákulisí Lucerny, 1946
18	Miloš Kopecký ve hře „Smrt Tarelkina“, 1945	54	Svačina tesařů v lóži, 1948
19	Miroslav Horníček, 1945	55	Poštácké koně, 1947
20	Jaroslava Adamová, 1944	56	Devatenáctka, 1948
21	Miloš Kopecký, 1946	57	Noční chodec, 1949
22	Stínohra, 1947	58	Fiakr, 1949
23	Autoportrét v pyžamu, 1943	59	Ve starém domě, 1943
24	Autoportrét, 1942	60	Lampa, 1947
25	Prodavač brousků, 1942	61	Maska, 1947
26	Přehlídka psů II., 1942	62	Fotogram, 1947
27	Nábřeží 1943	63	Věšák, 1944
28	Ulička, 1942	64	Tanečnice, 1942
29–34	Jan Zrzavý v ateliéru v Bubenči, 1944	65	Torzo, 1947
35	Jan Zrzavý s Kleopatrou v ateliéru	66	Plynojem, 1944
	v Bubenči, 1944	67	František Tichý na UMPRUM, 1949
36	Praštil mě přes aparát	68	František Tichý, 1949
	německý voják, květen, 1945	69, 70	František Tichý na UMPRUM, 1949
37	Pražské povstání, 5. 5. 1945	71	František Tichý, 1949
38	Vyhořelá Staroměstská	72	František Tichý s Jiřinou Písařovou,
	radnice, květen 1945		1949

DIVADELNOST A INSCENACE ŽIVOTA

Chocholova publikační činnost začala psaním textů ze sportovních událostí. Zpravodajství v datech, publikované v denním tisku pod značkou „—la“, brzy nahrazuje obrazovými reportážemi. První snímky pořizuje se svým strýcem Adou Mikšovským a dalšími inspiračními vzory. Již jako chlapec začíná fotografovat, jak sám přiznává, hlavně ze zvědavosti a touhy „být při tom“. A to mu zůstává v nitru duše do konce života.

ULICE — ulice je ve městě nejdostupnějším místem pro zkušební fotografování. Počáteční nesmělé přibližování k objektu zájmu při fotografování se brzy mění. Instinktivně nalézá jasné proniknutí do středu dění a správnou pozici, sleduje kompozici obrazu (Kaštanář, Prodavač brousků, Ulička...). Zážitek z pozorování a fotografování pouličního kejklíře propagujícího své zboží na ulici si Chochola pohotově zaznamenal a později uplatnil i publikačně: *„Byl tu kuriozní prodavač, který pořádal non-stop představení, jakousi produkci fakirsko-ekonomického ražení. Tupil kladivem kosu, vzápětí ji brouskem nabrousil, jezdil kosou po jazyku a celou produkci doprovázel neodolatelnými řečmi, často upravenými do veršotepeckého rytmu a rýmů à la: ...Moje jméno je Hovorka obchodník, babička se mnou bouchla o chodník ... Dámy a pánové ... rrračte si koupit náš speciální brousek Carbon—Carborito, u mne nemůžete prodělat, jedině na tom brousku vydělat.“* (autentický záznam, 1942, poznámky a citace V. CH. 1979)

SPORT — pohotovost uplatnil i při výběru na tehdejší dobu technicky pokrokového aparátu s uzávěrkou Compur—Rapid s pětisetinou, časem, který je prvním předpokladem k fotografování momentek nejen na ulici, ale také při fotografování sportu. Ve 40. letech to byl ještě zásadní problém. *„Zpočátku mi šlo jako každému začínajícímu fotografovi hlavně o ostrost a čitelnost fotografií, a aby dobře vyšly v tisku. Při fotografování sportu to byl někdy takový fofr, že jsem nemohl ani zvlášť vybírat, nedalo se ještě o žádných uměleckých záměrech mluvit. A hlavně, fotografováním se tehdy tolik lidí nezabývalo, aparáty nebyly tak dokonalé, neexistovaly více citlivé filmy, a tak dalo dost práce udělat slušný obrázek. Byl to takový větší romantismus.“* (poznámky a citace V. CH. 1979) Ve sportovních fotografiích hledá dynamické, čitelné dějové momentky blízké grotesce, přibližuje se i k portrétu a jeho detailům. A odtud je již blízko k divadelnosti života a dalšímu tématu.

DIVADLO — zájem z dětství, pozorování v zákulisí loutkového divadla profesora J. Malíka v Libni, přinesl Chocholovi výbornou praxi pro vnímání všech souvislostí, které ke scéně patří — režie, produkce, technika, napětí i smích. Fotografie divadla byla první velkou fotografickou zkouškou pro mladičkého fotografa ze sportovních stadionů. Od sportu k divadlu není daleko. Viděné má mnoho společného s dosud trénovanými sportovními disciplínami. *„Fotograf je*

mužem zákulisí — má se dostat tam, kde není jen tak přístup. Zákulisí světa je mnohovýřtý labyrint...“ (poznámky a citace V. CH. 1979) A v labyrintech zákulisí se fotograf Chochola pohybuje jako doma (Národní divadlo, jeho šatny a maskérna, divadlo Větrník, Prozatímní divadlo, divadlo V+W ad.). Neváhá herce pozvat i k návštěvě svého prvního obytného ateliéru a portrétovat je tam.

ATELIÉR V DOMĚ SOUKENICKÁ čp. 25, Praha 1 — toto místo se stalo pro fotografa Václava Chocholu zázemím v centru Prahy od roku 1943. Podnájem i zázemí pro první obytný ateliér tu získal u svého přítele, nadšeného fotoamatéra, pana Zdenka Řehořka. Otec, tesařský mistr, tu svému synovi Václavovi provedl potřebné úpravy interiéru, a ten se z Libně přestěhoval sem. Svůj ateliér si brzy ze svých skromných prostředků zařídil prvními sběratelskými úlovky, nábytkem z aukcí starožitností a obrazy malířů, které obdivoval. Navíc mohl používat fotografické zařízení jako světelné reflektory a temnou komoru pana Řehořka, který tehdy začínajícímu a talentovanému mladíkovi Chocholovi fandil. Chochola vystudoval fotografii na grafické škole a výuční list obdržel v ateliéru Erban na Letné. V této době již publikoval v dobových periodikách své fotografie, tzv. „momentky“, jak se tehdy říkalo. Ateliér se v době protektorátu stal zázemím pro jeho přátele, fotografy Karla Ludwiga, Zdenka Tmeje, Karla Hájka, Svatopluka Sovu, Emila Fafka, ale i malíře Ericha Kaizra, Zdenka Seydla, a na konci 40. let sem začal chodit rovněž malíř František Tichý. Tady také maloval. Chochola vzpomínal na jeden podařený večírek, kdy Tichý házel z oken ve 2. patře metařům párečky.

PORTRÉT A AUTOPORTRÉT — tady vznikly i civilní portréty herců divadélka Větrník. V. Brodský, M. Kopecký, M. Horníček tu byli portrétováni před improvizovaným pozadím — blindrámem potaženým látkou. Modely ve vytvořeném světelném a prostorovém prostředí ho ženou dál. Neváhá si vytvořit ze svých reflektorů a stativů technicky kvalitní prostředí k fotografování v divadle, ve starém domě (1943), ale podobně vyzbrojen a uspokojen výsledky se vydává také portrétovat malíře Jana Zrzavého do jeho ateliéru v Bubenči (1944). Inscenuje pozadí výběrem čelního pohledu do prostředí ateliéru, stylizuje přiblížením se k detailu portrétu, postavením i přímým pohledem do objektivu. Požádá malíře, aby se převlékl z domácího oblečení. Jan Zrzavý si obléká civilní košili s tmavými kalhotami, odkládá svůj čepce s bambulí a nasazuje si baret. Chochola jej staví do jeho ateliéru jako režiséra do divadelní scény. V období, kdy bydlel Václav Chochola na Starém městě v Soukenické 25 a používal pronajatý byt rovněž jako ateliér, vznikly jeho nejsilnější imaginární fotografie. Fotografovat prostory domu začal již v jeho širokém průjezdu, dvore i na pavlači, z které se vstupovalo do bytu. Ve stejném roce, kdy portrétoval Jana Zrzavého, vznikla jedna z jeho nejvýznačnějších inscenovaných fotografií.

FOTOGRAFIE VĚŠÁK A DALŠÍ INSCENOVANÉ FOTOGRAFIE

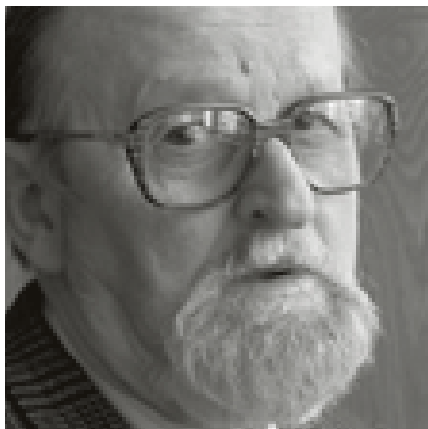
VĚŠÁK, 1944 — „Považuji ji za jednu z mých inscenovaných fotografií, ke kterým se rád vracím. Je to vlastně můj autoportrét. Přesto, že jsem ji vyfotografoval v roce 1944, prvně byla publikovaná až v mé monografii v roce 1961. Za války ani později o ni časopisy neprojevily zájem, byla příliš jinotajná. Začal jsem jí říkat Protektorát. Právě v téhle atmosféře ponurých nočních zatemnění vznikla. Ve svém ateliéru v Soukenické ulici jsem vyfotografoval svůj pověšený kabát na stativu od reflektoru i s kloboukem. Oblékl jsem se do toho kabátu a klobouku a vyšel jsem do noční Prahy. Jako druhou expozici jsem snímal ze stativu projíždějící tramvaj číslo 19. Na stejný negativ jsem ještě vyfotografoval noční průjezd domu, v němž poletoval cár papíru.“ (poznámky a citace V. CH. 1979)

NOČNÍ CHODEC, 1949 — „Obrazy nočních chodců malíře Františka Hudečka mě inspirovaly k fotografování sebe jako nočního autoportrétu. Nejdříve jsem ze stativu nasnímal ulici nedaleko Soukenické s nárožím kubistického domu U Černé matky boží. Šlo o několikavteřinovou expozici, během níž jsem vešel do záběru, opřel se o sloup nakomponovaný vlevo na obrazu a zase odešel zavřít uzávěrku objektivu.“ (poznámky a citace V. CH. 1979)

FIAKR, 1949 — „Kresby Františka Tichého mě inspirovaly k pronásledování nočních fiakrů. Pomalu již mizely z pražských ulic, a tak když jsem si jednoho vyhlídl, požádal jsem ho, jestli by nezajel před fasádu paláce U Hybernů. Tu jsem si vyhlídl předem jako vhodné pozadí, dostatečně osvětlené, čisté, málo členité. Na mé přání tam ochotný fiakrista zajel. Pasažér v okýnku mě však moc neposlouchal. Chtěl jsem, aby jeho hlava zůstala v profilu, byl však podnapilý a vůbec mi nerozuměl. Fiakr patří k mým inscenovaným fotografiím.“ (poznámky a citace V. CH. 1979)

V ateliéru v Soukenické 25 vznikly Chocholovy fotografie Věšák, Stínohra, Tanečnice, Noční chodec, Fiakr, Masky, Torzo ad. Tyto fotografie 40. let vznikaly často v noci. Noční pták a chodec Chochola vycházel s fotoaparátem, stativem a promyšleným námětem. Noční zvěšování fotografií ve fotolaboratoři, pozdní návraty s myslí naplněnou zážitky, nespavost, to vše Chocholu provázelo celý život. Jak sám přiznal, k inscenovaným fotografiím 40. let se rád vracel. Děje se to i nám, jestliže se ztotožníme s atmosférou jeho fotografií nejen 40. let.

Katalog byl vydán u příležitosti nedožitých 90. narozenin Václava Chocholy.

Václav Chochola (* 30. 1. 1923, Praha † 27. 8. 2005, Praha)
Foto: Blanka Chocholová, 2003

VÁCLAV CHOCHOLA / 40. LÉTA

Katalog v roce 2012 vydala: FOTOGRAFICKÁ GALERIE FIDUCIA
edice FGF sv. 26

Koncepce výstavy a katalogu: Blanka a Marek Chochola

Texty: Blanka Chocholová

Jazyková redakce: Renáta Pekařová

Reprodukce na titulní straně: Devatenáctka, 1948 (detail)

Reprodukce na 2. a 3. straně obálky: Rukopisy protokolů Václava Chocholy, 1944

Produkce: Martin Popelář, Roman Polášek

Grafická úprava: © Jiří Šigut — CONCEPT, 2012

Tisk: Tiskárna Schenk, Ostrava

Náklad: 500 ks

Galerii podporují: Ministerstvo kultury ČR; Moravskoslezský kraj;
Statutární město Ostrava; CONCEPT — Advertising; HR Trade; OSA projekt, s. r. o.

